

Podpora rozvoje
Olomouckého kraje

PŘÍLOHA 4

SWOT analýza

zpracovatel analýzy společnost

BermanGroup
economic development services

ve spolupráci s RAR SM

KVĚTEN 2010

1 SWOT analýza

Hlavním cílem analýzy SWOT je utřídění podstatných informací získaných analytickými pracemi. Zejména pak má tento nástroj sloužit k orientaci v identifikovaných problémech. Základem SWOT je utřídění silných a slabých stránek. Ty dohromady představují stávající **vnitřní podmínky** rozvoje daného celku (v tomto případě Olomouckého kraje). Vnitřními podmínkami se rozumí, že se jedná buď o podmínky ovlivnitelné na úrovni analyzovaného území, aktivitami jeho aktérů, nebo o faktory, které nejsou principiálně ovlivnitelné místními hráči, ale jsou **vnitřními vlastnostmi** území.

Naproti tomu příležitosti a prosby představují z hlediska území, pro které je analýza tvořena, **podmínky vnější** a tudíž neovlivnitelné subjekty daného území. Příležitosti a hrozby mají de-facto charakter **vnějšího prostředí** a vlivů, které jsou buď známy, nebo je reálné je očekávat, a rozvoj území a rozhodování místních aktérů se jim musí přizpůsobovat. Základem pro identifikaci příležitostí a hrozeb je tedy jejich „vnějškovost“ z pohledu daného území, ať už existují v současnosti nebo budou velice pravděpodobně existovat v budoucnosti. Soustředění na čistě časové hledisko, tedy že příležitosti a hrozby jsou to, co se v budoucnosti stane je často metodicky zavádějící. Ve vnější analýze používáme rozdělení podle okruhů PEST – politické, ekonomické, sociální a technologické změny.

Pro socio-ekonomickou analýzu Olomouckého kraje byla SWOT analýza provedena ve dvou krocích. Nejprve byly na základě předchozích kapitol a analýz vyhodnoceny slabé a silné stránky Olomouckého kraje pro klíčové problémové oblasti sledovaného celku. Na závěr byly souhrnně vyhodnoceny příležitosti a hrozby pro rozvoj Olomouckého kraje.

1.1 Slabé a silné stránky

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Makroekonomický vývoj	
Příznivý pokles nezaměstnanosti do roku 2008 i přes nižší ekonomickou dynamiku Nižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných než na národní úrovni a jeho vyšší pokles v letech 2001-2008 Výše průměrné mzdy na 6. místě mezi kraji a její příznivý růst Příznivá struktura exportních položek – silnější zastoupení položek se složitějšími výrobky a komponenty Vznik dvou technologických center v kraji díky PZI	Třetí nejnižší ekonomická úroveň mezi regiony Česka Dlouhodobě podprůměrná ekonomická dynamika HDP, podprůměrný růst kraje v době silného ekonomického růstu let 2004-2007 Jeden z nejvyšších nárůstů míry nezaměstnanosti v letech 2008-2009 – propad kraje na 13. místo mezi kraji Česka Velmi nízká produktivita práce a podprůměrná míra ekonomické aktivity (druhá nejnižší mezi kraji) a její pokles za poslední roky Druhý nejnižší čistý příjem domácnosti na osobu v Česku Nízká exportní výkonnost – druhá nejnižší mezi kraji Česka
Strukturální charakteristiky a odvětvová specializace	
Diversifikovaná struktura ekonomiky – podle odvětví i podle velikostní struktury firem Kombinace tradičních a progresivních odvětví v kraji Znalostní aktivity v podnikovém sektoru jsou napojeny na nejvýznamnější odvětví kraje Existence spolupráce v některých specifických oborech kraje (v podnikovém sektoru i se znalostními institucemi) – klastrové iniciativy	Nejnižší příliv PZI mezi kraji Česka Nižší koncentrace velkých firem v kraji – významných na národní úrovni Omezená progresivita ekonomické struktury – nižší podíl znalostně náročných aktivit (odvětví zpracovatelského průmyslu i služeb) Zhoršování pozice kraje podle znalostně náročné výkonnosti (oproti národní úrovni)

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Znalostní ekonomika	
• Dobrá úroveň znalostních vstupů – pracovníků a výdajů na VaV (průměrná pozice kraje v Česku oproti podprůměrnému ekonomickému postavení) • Dobré postavení kraje podle ukazatelů strategické ochrany znalostí (počtu patentů) • Dobrá vzdělanostní úroveň obyvatel v kraji a struktura obyvatel podle náročnosti pracovních míst • Diverzifikovaná infrastruktura pro inovační podnikání (včetně nově vznikající) • Kvalitní a specifické akademické (výzkumné) obory v kraji	• Nepříznivý vývoj znalostních vstupů v kraji – pokles pracovníků VaV a podprůměrný růst výdajů na VaV • Nestabilita VaV kapacit v podnikatelském sektoru – nízká úroveň a kolísání VaV vstupů v tomto sektoru, s poklesem v posledních letech • Koncentrace podnikových VaV aktivit do malého počtu subjektů (fragmentovanost) • Podprůměrná úroveň inovačního podnikání, zejména podniků s inovacemi novými na trhu • Pomalejší růst VŠ zaměstnanosti než na národní úrovni a dokonce snížení „kvality“ lidských zdrojů mezi roky 2007-2009 • Nízká oborová provázanost akademického výzkumu s podnikovou sférou
Sociální služby a školství	
• Hustá síť základních i středních škol, • Existence kvalitních vysokých škol – Universita v krajském městě a dalších dvě soukromé VŠ • Dobrá jazyková výbava a existence mnoha bilingvních středních škol • Heterogenita existujících sociálních služeb, včetně služeb terénních • Relativně velké rozhodovací pravomoci kraje v oblasti školství, v oblasti sociálních služeb	• Nedostatek technických oborů a osob s touto kvalifikací (od učňovské až po vysokoškolskou úroveň) • Slabá sociální stabilita a nižší vztah obyvatelstva k obývanému území v dosídlovaných oblastech • Nerovnoměrná síť sociálních služeb – koncentrace zejména ve městech • Chybějící identifikace potřeb sociálních služeb na mikroregionální úrovni
Demografická a sídelní struktura	
• Příznivá velikostní struktura obcí – malý podíl obcí do 200 obyvatel • Mírný přírůstek obyvatel přirozenou měnou v posledních letech	• Malý celkový přírůstek obyvatel • Nízká migrační atraktivita kraje – migrační ztráta v roce 2008 jako jediného kraje v Česku • Odchod obyvatelstvo především v nejmladších věkových kategoriích a v kategoriích 25 – 34 let • Demografické stárnutí populace umocněno odchodem mladých
Doprava a dopravní infrastruktura	
• Hustá dopravní infrastruktura silniční i železniční sítě • Dobré vnější napojení jižní metropolitní části kraje (dálniční i železniční sítě) • Nový moderní železniční koridor • Dobrá a zlepšující se technická infrastruktura většiny oblastí kraje • Nadprůměrný ukazatel přepravy cestujících veřejnou autobusovou a železniční dopravou • Elektrifikace železniční trati Zábřeh – Šumperk	• Nedostatečné silniční propojení a dostupnost některých oblastí a center v kraji – především v severní části • Nedostatečné vnější napojení na sousední regiony v severní části regionu • Špatný provozně technický stav velké částí silniční a železniční sítě všech kategorií • Nízká vybavenost technickou infrastrukturou v nejmenších obcích • Nedostatečná infrastruktura pro využívání moderních

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• Relativně velké rozhodovací pravomoci kraje v oblasti dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti • Rozšiřování integrovaného dopravního systému na území kraje	informačních technologií
Životní prostředí	
• Významná část území je spravována jako chráněné území. • Zdravotní stav lesů je na dobré úrovni – 3. nejnižší defoliace v ČR. • Dobrá kvalita ovzduší a vodních toků zejména v severní polovině kraje • Rozsáhlá síť vodovodů a kanalizace – až 96% odpadních vod je čištěno v ČOV. • Dobrá regulace malých zdrojů znečištění ovzduší - měrné emise z vytápění domácností jsou v Olomouckém kraji pod průměrem ČR díky nižšímu podílu ekologicky méně příznivých způsobů vytápění. • Vysoká snaha zvyšovat úroveň třídění odpadů, zejména BRKO. • Kontinuální práce na environmentálním vzdělávání.	• Vysoká míra znečištění ovzduší mobilními zdroji – silniční automobilová doprava. Z celkového množství emisí v Olomouckém kraji v roce 2008 vyprodukovaly mobilní zdroje cca 50 % emisí TZL, 71 % emisí NOx a 69 % emisí CO. • Stále nedostatečné plnění závazku snižování emisí zejména snížením skládkování BRKO. • Nedostatečná infrastruktura pro lepší využívání odpadů. • Vysoký, převládající podíl likvidace odpadů je stále skládkování – skládky se však nachází u konce svých kapacit. • Nejvyšší nárůst produkce komunálního odpadu na obyvatele, klesající investice na jeho využití a největší podíl na likvidaci odpadu skládkováním • Klesající podíl investic do ochrany životního prostředí
Cestovní ruch	
• Udržovaná krajina a v ní zachovalé kulturní a přírodní dědictví – přírodní potenciál pro CR a alternativní a nové obory zemědělství • Dlouhá tradice lázeňství v kraji a sní související relativně vysoká průměrná délka pobytu návštěvníků v kraji • Relativně dobrá lůžková kapacita zdravotnických zařízení (hl. odborné léčebné ústavy a lázeňská zařízení) • Existence některých produktů cestovního ruchu, které mají vybudované přední pozice v rámci ČR – např. Olomouc region Card, InfoBUS OK • Velmi dobré vybavení kraje sportovními hřišti, tělocvičnami a stadiony • Rozsáhlá síť atraktivních a dobře značených cyklistických a turistických stezek a tras • Kooperace na společných projektech v rámci destinace Morava (s moravskými kraji) a také s Opolským vojvodstvím	• Rozsáhlá území s nedostatkem kvalitní infrastruktury pro cestovní ruch, zejména v periferní oblasti mimo několik center v nejatraktivnější části hor • Podprůměrná návštěvnost kraje – jak domácích hostů tak hostů zahraničních – nevyužívání potenciálu cestovního ruchu, zvláště v periferních územích • Nízký počet přenocovaných zahraničních turistů • Úbytek hostů, vč. zahraničních • Nedostatečná vytiženost lůžkových kapacit v některých oblastech
Veřejná správa a veřejné služby	
• Aktivity Olomouckého kraje v podobě vyhlášení dotačních programů na snížení hospodářské krize • Existence stálého zastoupení Olomouckého kraje v Bruselu • Realizace projektu Podpora rozvoje Olomouckého kraje 2008–2010, který přispívá k zvyšování absorpční	• Stále nižší využívání příležitostí financování projektů ze strukturálních fondů než je průměr ČR • Malý podíl financování skutečně rozvojových aktivit z rozpočtu kraje, převažující výdaje na provoz či na obnovu majetku bez významných rozvojových impulsů

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
kapacity regionu	
Územní rozdíly	
• Relativně nízká regionální diferenciace (ovšem za současné celkově podprůměrné úrovně v mnoha znacích)	• Propad – zaostání velkých území v metropolitní části kraje – metropolitní území získávají charakter strukturálně postižených regionů• Vysoký podíl státem podporovaných území a obyvatel v rámci vymezených regionů se soustředěnou podporou státu• ORP i okres Olomouc jsou relativně slabšími centry než srovnatelné oblasti jiných krajských metropolí – ačkoliv dosahuje okres i ORP Olomouc nejpriznivějšího hodnocení v rámci Olomouckého kraje, zaostává ve většině ukazatelů za průměrem Česka• Tradiční severojižní polarita kraje jak v demografických, tak socio-ekonomických charakteristikách• Silná individuální diferenciace problémových regionů

1.2 Příležitosti a hrozby

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Politické, legislativní, administrativní a správní	
Reforma financování vědy a výzkumu – posílení podpory kvality na úkor kvantity Elektronizace veřejné správy (posilování e-governmentu) Postupné zakomponování regionální dimenze u nejvýznamnějších sektorových politik a programů – posílení podpory slabých oblastí, včetně těch v Olomouckém kraji	Chybějící reforma vysokého školství – snižování úrovně jeho kvality na úkor kvantity Preference přírodovědných a technických oborů – výzkumných pracovišť v chystané reformě vysokého školství Chybějící důchodová reforma – neustále se zvyšující tlak na veřejné finance Přetrvání nemotivujícího sociálního systému a neflexibilního trhu práce
Ekonomické, finanční	
Možnost čerpání prostředků kohezní politiky stále jako region současného Cíle 1 Zprůhlednění toků veřejných financí Zjednodušení podnikání a zahájení podnikání	Prodloužení období ekonomické recese s jen velmi mírným oživením Zhoršující se situace veřejných rozpočtů v důsledku nižších příjmů a tlaku na vyšší výdaje Odchod zahraničních investorů do zemí s nižšími výrobními náklady
Sociální, demografické	
Zvýšení atraktivity Česka pro kvalifikované zahraniční pracovníky Zvyšování porodnosti v souvislosti s příchodem silných ročníků ze 70. let do věku zakládání rodiny	Podcenění aktuálních demografických trendů a odložení potřebných reforem Sociální polarizace v důsledku zhoršené situace na trhu práce
Technologické	
Růst významu technologií na ochranu životního prostředí Příchod technologicky a znalostně náročných investic (investorů) Reforma financování vědy a výzkumu – posílení podpory kvality na úkor kvantity Intenzivnější podpora VaV spolupráce mezi akademickou a aplikační sférou	Nedostatečná ochrana nových znalostí a jen obtížné a zdoluhavé vymáhání Podpora aplikovaného výzkumu na úkor (nikoli navíc) výzkumu základního

1.3 Hodnocení SWOT analýzy zástupci kraje a měst

Uvedené výroky SWOT analýzy byly uvedeny v on-line dotazníku připraveném poradenskou firmou Berman Group na adrese www.bermangroup.cz/olomoucko-swot. Zadavatel poté oslovil a požádal o posouzení příslušné odbory a oddělení krajského úřadu (specialisté) a měst (regionalisté) Olomouckého kraje. Výroky SWOT analýzy byly řazené v pořadí silné stránky – slabé stránky – příležitosti – hrozby, přičemž každá z těchto 4 dimenzí SWOT analýzy pro přehlednost byla dále členěna podle dílčích okruhů/témat.

Hodnotitelé byli požádáni o označení nejvýše 10 výroků mezi silnými a 10 výroků mezi slabými stránkami, které jim připadaly nejdůležitější pro další socio-ekonomický rozvoj kraje, které mohou nejvíce přispět k rozvoji kraje resp. které nejvíce brání rozvoji kraje a na jejichž odstranění by se aktivity kraje měly zaměřit. Dále hodnotitelé měli vybrat nejvýše 5 výroků mezi příležitostmi 5 výroků mezi hrozbami, které nejvíce ovlivní další socio-ekonomický rozvoj kraje, jichž je potřeba využít resp. jejichž vliv další rozvoj kraje nejvíce ohrožuje. Výroky ze www.kr-olomoucky.cz/partnerstvi a www.rr-strednimorava.cz

všech 4 dimenzí byly vybírány bez ohledu na jejich podrobnější tematické členění. V případě, že hodnotitelé nabyli dojmu, že některé závažné skutečnosti nejsou ve SWOT analýze zachyceny, a současně by měly patřit mezi deset (pět) nejvýznamnějších v dané skupině, mohli připsat nejvýše tři výroky do každé hlavní části SWOT. Rozpracovaný dotazník bylo možné kdykoliv uložit a později se k němu kdykoliv vrátit.

Celkem bylo obdrženo 22 odpovědí, přičemž 7 pocházelo z Olomouckého kraje a zbylých 15 z měst Hranice, Konice, Lipník nad Bečvou, Litovel, Olomouc, Prostějov, Přerov, Uničov a Zábřeh. Výsledky hodnocení vč. pořadí výroků v rámci každé ze 4 dimenzí přináší následující tabulka.

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
1. Dobrá vzdělanostní úroveň obyvatel v kraji a struktura obyvatel podle náročnosti pracovních míst 2.-3. Existence kvalitních vysokých škol – Universita v krajském městě a dalších dvě soukromé VŠ 2.-3. Existence ROP Střední Morava – silného nástroje na podporu rozvoje fyzických podmínek v regionu 4. Příznivá struktura exportních položek – silnější zastoupení položek se složitějšími výrobky a komponenty 5.-6. Kombinace tradičních a progresivních odvětví v kraji 5.-6. Rozsáhlá síť atraktivních a dobře značených cyklistických a turistických stezek a tras 7.-9. Hustá síť základních i středních škol 7.-9. Dobré vnější napojení jižní metropolitní části kraje (dálniční i železniční sítě) 7.-9. Dlouhá tradice lázeňství v kraji a sní související relativně vysoká průměrná délka pobytu návštěvníků v kraji 10.-11. Hustá dopravní infrastruktura silniční i železniční sítě 10.-11. Nový moderní železniční koridor	1. Odchod obyvatelstva především v nejmladších věkových kategoriích a v kategoriích 25 – 34 let 2. Nedostatek technických oborů a osob s touto kvalifikací (od učňovské až po vysokoškolskou úroveň) 3.-4. Nižší koncentrace velkých firem v kraji – významných na národní úrovni 3.-4. Nedostatečné silniční propojení a dostupnost některých oblastí a center v kraji – především v severní části 5.-7. Velmi nízká produktivita práce a podprůměrná míra ekonomické aktivity (druhá nejnižší mezi kraji) a její pokles za poslední roky 5.-7. Rozsáhlá území s nedostatkem kvalitní infrastruktury pro cestovní ruch, zejména v periferní oblasti mimo několik center v nejatraktivnější části hor 5.-7. Podprůměrná návštěvnost kraje – jak domácích hostů tak hostů zahraničních – nevyužívání potenciálu cestovního ruchu, zvláště v periferních územích 8.-12. Druhý nejnižší čistý příjem domácnosti na osobu v ČR 8.-12. Omezená progresivita ekonomické struktury – nižší podíl znalostně náročných aktivit (odvětví zpracovatelského průmyslu i služeb) 8.-12. Nízká oborová provázanost akademického výzkumu s podnikovou sférou 8.-12. Demografické stárnutí populace umocněno odchodem mladých 8.-12. Malý podíl financování skutečně rozvojových aktivit z rozpočtu kraje, převažující výdaje na provoz či na obnovu majetku bez významných rozvojových impulsů
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
1. Postupné zakomponování regionální dimenze u nejvýznamnějších sektorových politik a programů – posílení podpory slabých oblastí, včetně těch v Olomouckém kraji 2.-3. Finanční prostředky z fondů EU (např. kohezní politika, Program rozvoje venkova) 2.-3. Zjednodušení podnikání a zahájení podnikání 4.-5. Příchod technologicky a znalostně náročných investic (investorů) 4.-5. Intenzivnější podpora VaV spolupráce mezi akademickou a aplikační sférou	1.-2. Chybějící důchodová reforma – neustále se zvyšující tlak na veřejné finance 1.-2. Přetrvání nemotivujícího sociálního systému a neflexibilního trhu práce 3.-4. Zhoršující se situace veřejných rozpočtů v důsledku nižších příjmů a tlaku na vyšší výdaje 3.-4. Podcenění aktuálních demografických trendů a odložení potřebných reforem 5. Odchod zahraničních investorů do zemí s nižšími výrobními náklady

Z dalších komentářů byla SWOT analýza doplněna o téma zdravotnictví a dvě připomínky k tématu veřejná správa a veřejné služby:

Silné stránky

- zdravotnická zařízení odpovídající současným evropským trendům
- moderní vybavení zdravotnických zařízení
- vysoce kvalifikovaná pracovní síla ve zdravotnických zařízeních

Slabé stránky

- špatná demografická struktura obyvatel (stárnutí) a s tím související budoucí nárůst požadavků na odlišné druhy péče (následná ošetrovatelská, rehabilitační, geriatrická)
- relativně nepříznivá struktura lůžek (vzhledem ke stárnoucí populaci)
- nevhodná věková struktura zejm. všeobecných praktických lékařů a také stomatologů
- odchody zdravotníků do zahraničí (zejm. lepší finanční ohodnocení)
- Nedostatečné využívání existujících nástrojů strategického plánování, provázání strategií a jejich praktické naplňování

Příležitosti

- Zařazení tématu "Elektronizace", eGovernmentu", služeb informačních a komunikačních technologií jako samostatného tématu s politickou podporou vedení kraje

Hrozby

- nejasný budoucí vývoj financování zdravotnictví
- nejistota z dalšího vývoje zdravotnictví – např. možné změny specializačního vzdělávání, mzdový vývoj

Závěr

Výsledky hodnocení resp. prioritizace jednotlivých výroků SWOT analýzy zástupci kraje (specialisty) a obcí (regionalisty) slouží pouze jako pomocné kritérium pro další zpracování návrhových částí.